

Fontos tudni, hogy csecsemőkorban a gyerekek még nem elszakíthatóak az édesanyjuktól, nevelőjüktől. Felnőtt és csecsemő a színházban is elválaszthatatlan. Együttléti lehetőséget ad arra, hogy mint a színházi rituálé különleges formáját is szemlélhessük ezt az előadástípust. A színpadi történéseknek a felnőttekre is hatniuk kell. Nem mellesleg, soha annyi boldog mama nem ült még színházban a nézőtéren, mint ezeken az előadásokon. Mindegyikre átragad az a felismerés, hogy a kicsikre igenis jótékony hatást gyakorol a színház. Miközben a mamák azt sorolják, hogyan hatott gyermekükre a játék, mit vettek észre, mikor, hogyan reagáltak a kicsik, felismeréseik saját élménnyé lényegülnek. Együttérzésük saját érzéssé válik, a gyerekek öröme a mamát is felszabadítja. Abban a korszakban ad lehetőséget számukra boldog együttlétre a színház, mikor elszigeteltségük, bokrosodó feladataik okán a „gyesbetegség” nevű szindróma szokta jellemezni őket.

A gyerekek egymásra is figyelnek. Az izgatottság, az ijedség hangjai vagy a nevetés végigmorajlik rajtuk is, mint az „igazi” közönségen. Norvég előadók mesélték: sokfelé jártak már a világban és általában siker arattak, mert mindenütt értették előadásukat. (Vigyázat! A megértés itt nem a verbális kötéshez kötődik, ebben az esetben sokkal inkább a színpadi események beleéléses megélését hívhatjuk így. Most igazán a színházi hatásmechanizmusok gyökereinél járunk!) A színészek legjobb hatásfokkal akkor játszhattak, ha közel egyidős gyerekek ültek a nézőtéren. Ebben a korban egy-két hónap is számít, hát még az éves különbségek. Egy másképp, máshol reagáló gyerek szétveri a többiek figyelmét, elvonja őket az előadástól. (Felnőtt színházlátogatók számára is ismerős lehet ez az érzés. Ha egy előadáson a látottakra harsány feltűnéssel reagáló bennfentes, vagy rokon néző mellé ülünk, jó esélyünk van arra, hogy kimaradjunk a játék élvezetéből.) Általában kérni szoktuk ezért, hogy négy évesnél idősebb gyereket ne hozzanak a többiek közé, mert az idősebbek, gyorsabb reagálá-

saikkal, nem teszik lehetővé a kicsik számára a dolgok nyugodt megfigyelését, befogadását. (Persze, arra most is törekednünk kell, hogy ne írjunk elő betarthatatlan, a családok szétszakítását feltételező ostoba szabályokat!)

Az Európai Unió „Glitterbird – művészet a legkisebbekért” program biztosította, három évig tartó együttműködés és próbafolyamat, minden magyar résztvevő számára üdítő lehetőség. Az elmúlt évben háromszor tartottunk nyilvános próbát bölcsődei metodikai szakembereket, pszichológust, agykutatót és zeneterapeutát is megkérdezve a hatásokról.

Egymás munkáiból is tanulunk, s a hosszú próbafolyamat lehetővé teszi, hogy a levont tanulságok következményeként eredeti elképzeléseinken, akár gyökeresen más irányba is, változtassunk. 2005. október 28-30. között, a pályázati együttműködés félidejében szeminárium és fesztivál lesz Budapesten, ahol az öt közreműködő ország bemutatja addigi munkájának eredményét. Norvégia, Franciaország, Dánia és Finnország egy-egy produkcióját, a magyarok mindhárom előadásukat közönség előtt fogják játszani. A további előadások a nyitott szemináriumon kapnak demonstrációs lehetőséget. (Minden ország három produkcióval készül.) A budapesti találkozó (ami után még egy évünk lesz a párizsi záró-rendezvényig) reméljük, hogy megteremti annak a lehetőségét, hogy a hátralévő időben a partner országok művészeinek tapasztalatait is beépíthessük a mi munkánkba. Azt is reméljük, hogy ez a találkozó az ő munkájukat is segíti, és Párizsban, a záró rendezvényen már közös tanúságokról fogunk számot adni egymásnak – és a francia közönségnek. Talán az sem szerénytelen óhaj, hogy ezzel az együttműködéssel Magyarországon is kivívjuk a csecsemők és mamáik számára a színházlátogatás jogát és lehetőségét, s példánk itthon is újabb tehetséges művészeket inspirál a további gyerekszínházi, csecsemőszínházi kísérletezésre, felfedező munkára!

Egy kiállítás képei

Látogatás-előkészítés a *Fény és árnyék* (Múcsarnok, 2005) című
– vagy bármilyen más – képzőművészeti kiállításra¹

Az itt közölt tevékenységfüzér nem aspirál drámafoglalkozás minősítésre, csupán ötleteket szándékozik felvillantani arra vonatkozólag, hogyan közlekedhetünk – játszva – a kívül és belül „látható” között.

¹ Az óra alatt bemutatott festmények, grafikák reprodukciói a megjelölt kiállításához kapcsolódnak, de természetesen más mintákkal is helyettesíthetők.

Időtartam: háromszor 45 perc, de akár egy tanórából kiragadott 10 percben is eljátszható a felsorolt feladatok közül az adott pedagógiai célnak megfelelő.

Csoport: 15-17 fő, 14-16 éves fiatalok.

Helyszín: drámaterem (tanterem), szabadon hozzáférhető kellékekkel, jelmezekkel, néhány reflektorral.

Cél: ismert képzőművészeti fogalmak használatával belső élményforrások kutatása, a vizuálisra való érzékenység és nyitottság fokának növelése.

I. Lásd a képet!

Ahhoz, hogy egy képet lássunk és értelmezzünk, nem kell különösebben műveltnek lenni, de a jó megfigyelőképesség elengedhetetlen hozzá. A műértés gyakorlati megvalósulásának első fázisa a mű vizuális érzékelése. Az előttünk megjelenő kép szavakkal történő leírása is művészet: a vizuális valóság szavakba öntésének művészete. Ha a képleírás pontos és objektív, láthatatlanul is bárki láthatja – belül. Itt arról van szó: látjuk-e pontosan mi is az, ami befogadásra vár?

Egész csoportban:

Képleírás

Egy percig igen egyszerű, modern festményt vagy grafikát mutatunk fel a csoportnak. A rendelkezésre álló idő után az arra vállalkozó emlékezetből igyekszik minél pontosabban leírni (pl. Hantai Simon, Buraglio, Toroni festményeit).

Tárgy-olvasás

Vakjáték-változat: valakinek, aki nem láthatja, kezébe adunk egy szobrot, Braille-írással grafikát. Mondja el a többieknek, mit érzékel!

A játéknak – a többiek szerepét tekintve – két változata is van:

- Ők sem látták még soha a tárgyat, grafikát, és a leírás alapján igyekeznek elképzelni.
- Ismerik, látják a leírt tárgyat, s a leírás pontosságára ügyelnek, esetleg kérdéseket is tehetnek fel a leírónak.

Páros munka:

Rajzold le a képet! (5-5 perc)

Kiosztunk mindkét fiatalnak egy képet. Egyik szavakkal írja le (ismerteti, elmagyarázza) a kezébe adott képet a másiknak, aki az instrukciók alapján lerajzolja. Ezt követően szerepet cserélnek. Párbeszéd formában hatékonyabb lehet a közös munka. Kezdetben egyszerű képeket válasszunk, amelyeken a művészi stilizálás foka alacsony!

Az asszociációs értelmezéssel szubjektív síkra terelhetjük a befogadást. Itt már arról van szó: milyen kapcsolat jött létre a tárgy és a néző között, s a „találkozás” által milyen személyes rétegek mozdulnak meg? (Fontos-e számomra a kép? Mit akar vele üzeni az alkotó? Tetszik-e ez a forma, amelyben az üzenetét elmondja a művész?)

Egész csoportos munka:

Asszociációs játék

Mondd ki az első három szót, kifejezést, amely eszedbe jut a bemutatott reprodukció alapján!

Ez a játék sokat segít a sokszor értelmezhetetlennek tűnő modern képek befogadásában (pl. Picasso Quién c. csendélete kapcsán a „plakátmagányban ázó éjjelektől” kezdve az első nap az iskolában érzéséig sok minden jutott eszükbe).

II. Néhány festészeti műfaj

A képeket műfajuk szerint – elnagyoltan – a következő fő csoportokba oszthatjuk: portré, csendélet, jelenet (tabló), tájkép...

Ez lehet munkánk logikai menete is. Technikájuk, anyaguk és a korszak szerinti csoportosításukat bízzuk a rajzórákra!

1. Portré (egy portré bemutatása, pl. *Degas: Pilet, a csellista* vagy *Perronneau: Daniel Jousse jogász arcképe*)

- Mi (volt) a portré szerepe? Hogyan készült? Milyen tárgyak láthatók a képen? Milyen ruhában ábrázolják a modellt? Hogyan erősítik ez utóbbi elemek az ábrázolt személy karakterét vagy esetleg milyen plusz információkat hordoznak róla?

Önismereti játék

A: Tervezd meg a saját portrédat! Milyen ruhában lennél, milyen lenne a beállítás, az arckifejezésed? Hol festetnéd le? Milyen rád jellemző dolgok, tárgyak lennének még a képen?

B: Tervezd meg egy társad portréját (ld. az A pontot)! Olvasd fel a csoport előtt – ha a portré tulajdonosa magára ismert, akkor jelezze a csoportnak! (Ha nem ismer magára, az is érdekes beszélgetést indíthat...)

C: „A” saját magáról és B A-ról készített portrétervének összehasonlítása.

2. Csendélet

Kis csoportokban:

- Állítsatok össze egy csendéletet a teremben található tárgyakkól! Alkalmazatok olyan megvilágítást, amely az általatok komponált csendéleten még inkább kiemelik az elemeket, amelyeket fontosnak tartotok!
- A csendéletet megtekintők improvizálva találjanak ki és meséljenek egy olyan történetet, amelyre a csendélet tárgyai inspirálják őket!

3. Tájkép

- Láttál-e már olyan tájat, melyet szívesen megfestettél volna? Próbáld leírni, hogy mi is lássuk!
- Milyen a *belső tájad*? Rajzolj néhány vonással egy tájat, amely kifejezi pillanatnyi lelkiállapotodat!
- Relaxálás: milyen tájat látsz a közösen hallgatott zene hallatán?

Minél részletesebben képzelj el! Oszd meg velünk az élményedet! Helyezd bele magad a képbe: mit csinálsz, hol vagy? Harmóniában vagy-e a tájjal?

4. Tabló, jelenet

Kis csoportos munka:

- Tanulmányozzatok a katalógus jeleneteket ábrázoló képeit, s próbáljatok beállni a kép ábrázolta alakzatba (pl. *Bigot: Szent Irén Szent Sebestyént ápolja*)!
- Alkossatok egy tablót, amelynek a többiek adjanak címet vagy tervezzenek hozzá hátteret!

Egész csoportos improvizáció:

- Szervezzetek múzeumlátogatást a kis csoportban ábrázolt tabló köré, amely során a tárlatvezető a képet magyarázza! (Ez a játék játszható úgy is, hogy a tabló megszemlélésére meghatározott idő áll rendelkezésünkre, aztán a tabló „felbomlik”, csak az emlékezetben marad meg. Ezt a képzeletbeli emlékképet magyarázza a tárlatvezető. Kérdéseket is feltehetünk.)

Az órák során végzett tevékenységekkel – reményeim szerint – sikerült felébresztenem az érdeklődést a tárlat anyaga iránt. Másrészt – kihasználva azt az alaptételt, hogy a képzőművészet vizuális nyelve a mindennapi élet vizuális elemeiből építkezik – kulcsot találtunk a megértéshez, szélesebbre tárva ezzel a kaput a befogadás előtt.

Vatai Éva írása